

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ОСВІТИ”
(для магістрів)

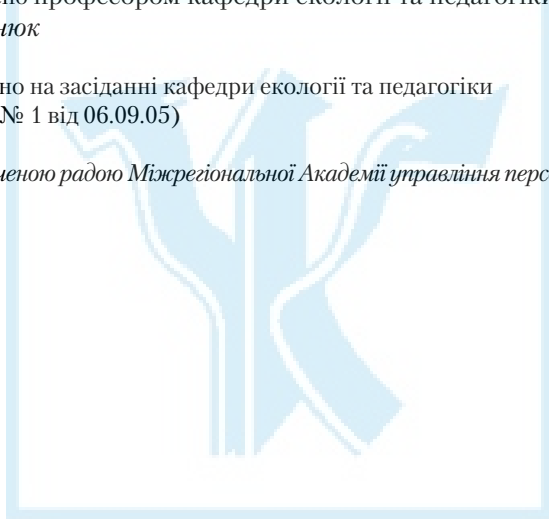
МАУП

Київ 2005

Підготовлено професором кафедри екології та педагогіки
І. С. Каленюк

Затверджено на засіданні кафедри екології та педагогіки
(протокол № 1 від 06.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Каленюк І. С. Програма навчальної дисципліни “Економіка освіти” (для магістрів). – К.: МАУП, 2005. – 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економіка освіти”, теми контрольних робіт і рефератів, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Необхідність виокремлення курсу “Економіки освіти” як окрему навчальну дисципліну визначена кардинальними змінами, що відбуваються в усіх сферах сучасного суспільства, в тому числі і в освіті. В основі сучасного розуміння суспільного прогресу лежить нове бачення освіти як важливого чинника забезпечення сталого економічного і соціального розвитку. Метою цього курсу є формування сучасного економічного мислення у студентів та аспірантів, створення фундаментальної основи для їхньої подальшої роботи та творчого розвитку. Особливого значення курс економіки освіти набуває в контексті вирішення завдання підготовки висококваліфікованих менеджерів освіти: керівників навчальних закладів різних рівнів і форм власності, працівників управлінських структур тощо. Невіддільною умовою їх компетентності виступає наявність ґрунтовних знань і навичок щодо управління педагогічними колективами в нових економічних умовах.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни “ЕКОНОМІКА ОСВІТИ”

№ пор.	Назва частини і теми
1	2
	I. Загально-теоретичні основи економіки освіти
1	Економіка освіти як наука і навчальна дисципліна
2	Освіта в економічних концепціях
3	Результати діяльності у сфері освіти
3	Освіта в умовах ринкової економіки
	II. Система освіти як галузь діяльності
5	Освітня діяльність: сутність та її організація
6	Держава і освіта
7	Фінансовий механізм освіти в сучасних умовах
8	Соціально-економічна ефективність освітньої діяльності
	III. Економічна діяльність навчального закладу
9	Навчальний заклад як суб'єкт господарювання
10	Особливості кошторисного фінансування державних навчальних закладів

1	2
11	Менеджмент і маркетинг у сфері освіти
12	Кадровий потенціал навчального закладу
13	Навчально-матеріальна база освіти
	IV. Глобальні проблеми освітньої діяльності
14	Перспективи розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства
15	Особливості організації та розвитку освіти у країнах світу

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ЕКОНОМІКА ОСВІТИ”

**Частина I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ
ЕКОНОМІКИ ОСВІТИ**

Тема 1. Економіка освіти як наука і навчальна дисципліна

Зростання ролі освіти в розвитку сучасного суспільства. Необхідність і важливість дослідження економічних проблем освіти. Сутність категорії “освіта”. Освіта як результат, сума суспільнозначимих знань. Освіта як процес передачі знань. Освіта як організаційно-економічна система. Освіта як предмет економічного аналізу. Предмет курсу “Економіка освіти”. Місце економіки освіти в системі економічних наук. Функції освіти. Економічна функція освіти. Освіта як інститут соціалізації індивідів. Економічне виховання та економічна освіта. Методи дослідження економічних явищ і процесів у сфері освіти.

Література [6; 8; 11; 19; 21; 22; 24]

Тема 2. Освіта в економічних концепціях

Класична політекономія про значення освіти працівників. Зростання уваги до проблем освіти в економічних концепціях протягом ХХ ст. Українські та російські дослідження економічних проблем освіти. Теорія “управлінської революції”. Теорія людського капіталу. Моделі економічного зростання на основі інвестицій в людський капітал та професійну підготовку. Сучасні концепції менеджменту про освіту. П. Друкер про освіту як суспільну потребу та обов’язок. М. Пор-

тер про освіту як найважливішу основу конкурентоспроможності. Постмодернізм про сучасну роль освіти. Місце і роль освіти в сучасних футурологічних дослідженнях. Освіта в інформаційному суспільстві.

Література [1–5; 7; 10; 11; 14; 16; 18; 20; 21]

Тема 3. Результати діяльності у сфері освіти

Економічний характер результатів освітньої діяльності. Проблеми визначення результатів освітньої діяльності. Освітні послуги як результат діяльності у сфері освіти. Характеристики освітніх послуг. Первинні та кінцеві результати. Витрати на освіту як специфічна форма інвестицій. Професійна підготовка кваліфікованих кадрів. Професійні якості сучасного працівника. Освіта жінок та її економічні наслідки. Роль освіти в забезпеченні охорони здоров'я та охорони навколишнього середовища. Освіта батьків як фундамент освіти дітей. Освіта і проблеми сталого розвитку. Економічна цінність національно-патріотичного виховання, загальної грамотності та культури населення. Освіта і поведінка. Вплив освіти на встановлення соціальної справедливості. Соціальна мобільність.

Література [3; 4; 7; 10; 11; 20; 22]

Тема 4. Освіта в умовах ринкової економіки

Особливий характер освітньої діяльності. Освітні послуги як суспільне благо. Характерні ознаки освітніх послуг як суспільного блага змішаного типу. Позитивні екстерналії освітньої діяльності. Освітні послуги як товар. Ринок освітніх послуг. Межі дії ринку освітніх послуг. Перспективи розвитку ринку освітніх послуг в Україні. Визначення необхідних обсягів виробництва суспільних благ. Теорія суспільного вибору. Теорема неможливості Ерроу. Вартість освітніх послуг. “Тіньові” ціни. Квазіринкові форми реалізації освітніх послуг.

Література [8; 19; 21; 24]

Частина II. СИСТЕМА ОСВІТИ ЯК ГАЛУЗЬ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 5. Освітня діяльність: сутність та її організація

Сутність і зміст освітньої діяльності. Освіта як процес впливу на індивіда. Первинна освіта. Загальна і спеціальна освіта. Професійна освіта. Формальна і неформальна освіта. Безперервна освіта. Освіта

протягом життя. Дистанційна освіта. Навчання на робочому місці. Особливості організації процесу освіти. Правові засади організації системи освіти в Україні. Закон України “Про освіту”. Форми організації освітньої діяльності. Система освіти. Дошкільна освіта. Загальна середня освіта. Середня спеціальна освіта. Вища освіта. Післядипломна та друга освіта. Самоосвіта. Аспірантура і докторантура. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні.

Література [9; 11; 13]

Тема 6. Держава і освіта

Цілі та функції державної політики у сфері освіти. Стратегія держави в галузі освіти. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття”).

Управління системою освіти. Система органів державного управління освітою. Функції управління освітою. Організація системи освіти. Планування освітньої діяльності. Координація освітньої діяльності. Функція контролю. Державні стандарти освіти. Міністерство освіти та його функції. ВАК та її функції. Ліцензування, атестація та акредитація навчальних закладів. ДАК та її функції. Районний відділ освіти та його функції. Органи громадського самоврядування, їх роль у розвитку освіти. Інформаційна база системи управління освітою.

Соціальна функція держави у сфері освіти. Система освіти і соціальна справедливість. Коефіцієнт Джіні. Рівність можливостей і проблема охоплення населення освітою. Вільний доступ до освіти та високий рівень стандартів. Цільова допомога конкретним групам як спроба вирівнювання можливостей у здобутті освіти.

Література [8; 11; 13; 19; 24]

Тема 7. Фінансовий механізм освіти в сучасних умовах

Особливості фінансового механізму освіти. Ускладнення механізму фінансування освітньої діяльності. Диверсифікація джерел фінансування освіти. Роль держави у фінансуванні освіти. Особливості державного фінансування освіти в Україні. Розширення приватних ресурсів освіти. Форми приватизації освітньої діяльності. Державне стимулювання залучення фінансових коштів у сферу освіти. Роль і форми участі підприємств у фінансовому забезпеченні освіти. Кредитування освіти та форми його організації. Ваучерна освіта. Навчальні виробничі програми. Благодійні та спонсорські внески. Фінансова

допомога національних та міжнародних суспільних фондів. Міжнародне фінансування освіти. Програма Тасіс.

Література [8; 10; 11; 19; 22; 24]

Тема 8. Соціально-економічна ефективність освітньої діяльності

Поняття ефективності освітньої діяльності. Економічна ефективність. Соціальна ефективність. Соціально-економічна ефективність. Критерії ефективності освітньої діяльності. Внутрішня і зовнішня ефективність. Продуктивність і результативність. Кінцеві результати освітньої діяльності.

Аналіз затрат і віддач. Приватна норма віддачі. Суспільна норма віддачі. Обмеженість методу аналізу затрат і віддач. Сфера використання методу аналізу і віддач.

Аналіз затрат і результативності. Показники вихідних ресурсів. Показники процесу. Показники випуску. Показники кінцевих результатів. Переваги і недоліки методу затрат і результативності.

Література [3; 4; 5; 11]

Частина III. ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Тема 9. Навчальний заклад як суб'єкт господарювання

Організаційно-правові засади функціонування навчального закладу. Типи і види навчальних закладів. Господарська діяльність навчального закладу. Підприємницька діяльність закладів освіти. Державні навчальні заклади. Приватні заклади освіти. Недержавні неприбуткові навчальні заклади та їх роль у сфері освіти. Автономія навчальних закладів. Бюджетні та позабюджетні кошти та їх роль в системі фінансування навчальних закладів.

Література [6; 11; 21; 22]

Тема 10. Особливості кошторисного фінансування державних навчальних закладів

Кошторис як основний фінансовий плановий документ. Особливості кошторисного фінансування державних навчальних закладів різних рівнів освіти. Планування видатків дошкільних виховних закладів. Складання кошторисів загальноосвітніх середніх закладів.

Фінансування вищих навчальних закладів. Фінансування закладів і підрозділів післядипломної освіти.

Література [6; 10; 11; 13; 22]

Тема 11. Менеджмент і маркетинг у сфері освіти

Особливості менеджменту у сфері освіти. Функції менеджменту в навчальному закладі. Менеджер освіти – його професійні якості та специфічні функції. Менеджмент середнього загальноосвітнього закладу: функції, структура, методи. Менеджмент вищого навчального закладу: функції, структура, методи.

Особливості маркетингу освітніх послуг. Освітні послуги як специфічний об'єкт ринкових відносин. Реклама у сфері освіти. Вартість освітніх послуг.

Література [6; 11; 13; 22]

Тема 12. Кадровий потенціал навчального закладу

Особливості процесу праці у сфері освіти. Науково-педагогічні кадри. Професійні характеристики педагогічних працівників. Основні принципи організації навчальної роботи. Організація навчальної роботи у середньому загальноосвітньому закладі. Організація навчальної роботи у вищому навчальному закладі.

Організація оплати праці у сфері освіти. Оплата праці у системі дошкільної і середньої освіти. Організація оплати праці у системі вищої та післядипломної освіти. Мотивація праці педагогічних працівників. Моральне і матеріальне стимулювання праці працівників освіти. Підготовка науково-педагогічних кадрів.

Література [6; 11; 13; 22]

Тема 13. Навчально-матеріальна база освіти

Навчально-матеріальна база навчального закладу: сутність і склад. Основні та оборотні фонди освіти. Активні та пасивні засоби праці у сфері освіти. Становище навчально-матеріальної бази освіти. Комп'ютеризація системи освіти та проблеми комп'ютерної грамотності. Навчальна література та її роль у забезпеченні навчального процесу. Проблеми підвищення ефективності використання навчально-матеріальної бази навчального закладу. Основні напрями розвитку навчально-матеріальної бази освіти.

Література [6; 11; 13; 22]

Частина IV. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 14. Перспективи розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства

Необхідність трансформації традиційної системи освіти. Зміни в освіті: філософії освіти, її місця та ролі в житті людей, в системі організації. Нові вимоги до освіти в сучасному світі. Технократична та гуманістична концепції освіти. Інтернаціоналізація та глобалізація освітньої діяльності. Транскордонна освіта. Болонський процес: його передумови та перспективи.

Література [10–13; 16; 18; 21]

Тема 15. Особливості організації та розвитку освіти у країнах світу

Система освіти України: реформи 90-х років та перспективи розвитку в ХХІ ст. Реформи в освіті різних країн: спільні риси та відмінності. ЮНЕСКО – провідний міжнародний орган щодо співробітництва у сфері освіти та культури. Основні проблеми організації та фінансування систем освіти у розвинених країнах. Країни, що розвиваються: основні проблеми в освіті та шляхи їх вирішення. Особливості організації освітньої діяльності в окремих країнах.

Література [11; 12; 15; 16; 18; 21; 23]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ І РЕФЕРАТИВ

1. Освіта як економічний феномен.
2. Економічна функція освіти.
3. Освіта в системі факторів економічного зростання.
4. Роль освіти в розвитку сучасного суспільства.
5. Розробка економічних проблем освіти у працях С. Струмліна.
6. Освіта в теорії людського капіталу.
7. Теорія ноосфери І. Вернадського.
8. Місце освіти в концепції управлінської революції.
9. Освіта в моделях економічного зростання.
10. Теорії інформаційного суспільства про роль та перспективи розвитку освіти.
11. Проблема справедливості у сфері освіти.
12. Перспективи розвитку ринку освітніх послуг в Україні.

13. Справедливість та ефективність в освіті.
14. Роль держави в діяльності системи освіти.
15. Централізація та децентралізація управління системи освіти.
16. Автономія навчальних закладів та її роль у підвищенні ефективності їх діяльності.
17. Перспективи розвитку приватного сектора освіти.
18. Механізм фінансування системи освіти.
19. Фінансовий механізм середньої школи.
20. Фінансовий механізм вищого навчального закладу.
21. Державне фінансування освіти, його роль та тенденції змін.
22. Менеджер освіти: його основні риси та функції.
23. Специфіка маркетингу освітніх послуг (на прикладі конкретного навчального закладу).
24. Менеджмент навчального закладу.
25. Управління вищим навчальним закладом: структура, функції та методи.
26. Управління середнім навчальним закладом: структура, функції та методи.
27. Аналіз затрат і віддач в освіті (на прикладі).
28. Аналіз затрат і результативності (на прикладі).
29. Порівняльна характеристика організації та управління систем освіти України та Німеччини (Великобританії, США та ін.).
30. Закономірності розвитку систем освіти у країнах світу на зламі століть.
31. Особливості організації дуальної системи професійної підготовки.
32. Японська система освіти, її характерні риси і переваги.
33. Форми інтернаціоналізації освітньої діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чим зумовлено підвищення ролі освіти в розвитку сучасного суспільства?
2. Яке значення освіти у становленні інформаційного суспільства?
3. Що розуміється під терміном “освіта”? Чим пояснюється складність змісту цього поняття?
4. Які функції виконує освіта? Спробуйте доповнити перелік її функцій. Назвіть цілі, які переслідує виконання освітою кожної зі своїх функцій.

5. Сутність економічної функції освіти. Обґрунтуйте правомірність виділення соціальної функції.
6. Розкрийте сутність методів дослідження економічних проблем освіти на конкретних прикладах.
7. Що таке “освітні послуги”?
8. Якими причинами зумовлено поширення сприйняття освіти як інвестицій?
9. Внутрішні і зовнішні результати діяльності у сфері освіти: поясніть, в чому полягає відмінність між ними? Наведіть приклади і спробуйте розширити їх перелік.
10. Розкрийте зв'язок між освітою та охороною навколишнього середовища.
11. Яким чином освіта може впливати на здоров'я населення?
12. Освіта як фактор політичної стабільності у країні.
13. Чи всі результати освітньої діяльності проявляються в економічних показниках?
14. Якими причинами пояснюється підвищення уваги до проблем освіти в ХХ ст.?
15. Яка роль належить знанням в концепції ноосфери І. Вернадського?
16. Яка роль відводилася освіті у класичній політекономії?
17. Розкрийте сутність теорії людського капіталу.
18. В чому полягає специфіка дослідження проблем освіти аналітиками сучасного менеджменту? Яке значення мають їх розробки для розвитку системи освіти?
19. Як розглядають соціологічні концепції вплив освіти на соціальну структуру суспільства? Чи можете ви погодитися, що система освіти є знаряддям закріплення існуючого соціального розшарування?
20. Чи можна пояснити успіхи японської економіки особливостями системи освіти та виховання? І взагалі, чи існує зв'язок між цими поняттями? Спробуйте пояснити це на прикладах інших національних систем освіти і порівняти з рівнем розвитку країни.
21. Сутність освітньої діяльності. Освітня і педагогічна діяльність.
22. Якими завданнями зумовлена структура системи освіти?
23. За якими ознаками здійснюється класифікація навчальних закладів?
24. Відмінність між загальноосвітніми та професійними програмами.

25. Що таке мережа професійних навчальних закладів?
26. Призначення вищої освіти в суспільстві.
27. Яких змін зазнають сфери професійно-технічної і вищої освіти в Україні? Як ви оцінюєте розширення мережі вищих навчальних закладів?
28. Чим зумовлений розвиток різноманітних загальних середніх закладів освіти?
29. Що таке післядипломна освіта? Які функції вона виконує? Які перспективи її розвитку в майбутньому?
30. Охарактеризуйте загальні тенденції розвитку системи освіти в Україні протягом 90-х років.
31. Чому освіта належить до суспільних благ? Розкрийте основні ознаки.
32. Як суспільство визначає необхідні обсяги виробництва суспільних благ?
33. Які перспективи розвитку ринку освітніх послуг в Україні? Ваше особисте ставлення до розширення платних освітніх послуг.
34. Які сфери освіти можуть представляти інтерес для приватного сектора? Чи завжди може бути приватна освіта фактором підвищення якості надання освітніх послуг?
35. Якими причинами зумовлено розширення ринкових відносин у сфері освіти на сучасному етапі?
36. Що являє собою ринок освітніх послуг? Чим він відрізняється від ринку матеріальних предметів споживання?
37. Розкрийте основні цілі державної політики у сфері освіти.
38. Які функції виконує держава у сфері освіти?
39. Стратегічні напрями державної політики у сфері освіти.
40. Чи змінюються, і якщо так, то яким чином, функції держави відносно освіти в період трансформації суспільства?
41. Розкрийте механізм управління освітою державою.
42. Чому надається першочергове значення державним освітнім стандартам, та які функції вони виконують?
43. Пояснить, що таке ліцензування, атестація і акредитація. Їх функції?
44. У багатьох західних країнах функції акредитації виконують незалежні недержавні органи. На вашу думку, на користь освіти ці функції краще виконувати державним чи недержавним органом? Як для України?

45. Поясніть, що таке “соціальна мобільність” або “мобільність між поколіннями”? Яким чином освіта може впливати на її підвищення?
46. Як освіта може впливати на соціальну структуру суспільства? Чи може держава своєю політикою регулювати цей вплив?
47. На вашу думку, як держава може гарантувати громадянам, незалежно від рівня доходу, доступ до освіти?
48. Поясніть, чому розширення доступу до освіти, тобто охоплення населення освітою, може призвести до погіршення якості освіти? Чи завжди так відбувається? Як можна цьому запобігти?
49. Якими причинами зумовлено ускладнення механізму фінансування освіти в сучасних умовах?
50. Якою, на вашу думку, має бути роль держави у фінансуванні освіти?
51. Що таке ваучерна освіта? В яких країнах вона поширена? Переваги і недоліки ваучерної освіти. Чи могла б вона бути корисною для нашої країни?
52. Якими причинами зумовлено поширення кредитних форм оплати навчання?
53. Які ресурси, на вашу думку, мають переважати (державні чи приватні) у фінансовому механізмі освіти? Які переваги та недоліки державної системи фінансування освіти і приватної?
54. Для яких ланок системи освіти більшою мірою може бути властивий приватний механізм фінансування, для яких — державний?
55. Які відмінності з точки зору правового статусу спостерігаються в діяльності державних і приватних закладів освіти?
56. З якою метою створюються недержавні навчальні заклади? Як ви оцінюєте перспективи їх розвитку в Україні?
57. Які функції виконують недержавні некомерційні навчальні заклади? Яке значення може мати їх розвиток для освіти в Україні?
58. Чому в сучасних умовах відбувається розширення самостійності навчальних закладів? Ця тенденція властива для всіх закладів, чи однаковою мірою?
59. Які зміни відбуваються в системі управління навчальними закладами різних рівнів?
60. Якими якостями повинен володіти освітній менеджер? Охарактеризуйте різні категорії освітніх менеджерів.

61. Особливості організаційної структури навчального закладу. Чи повинна вона зазнавати змін в умовах розширення самостійності навчальних закладів, все більшого залучення їх в ринкові відносини?
62. Сутність функції мотивації. Яке значення має мотивація науково-педагогічного персоналу у підвищенні якості навчання?
63. За якими критеріями, на вашу думку, має оцінюватися ефективність роботи викладачів і вчителів?
64. Розкрийте значення створення ефективної інформаційної системи менеджменту освіти.
65. Специфіка маркетингу освітніх послуг.
66. На яких аспектах передусім може зосереджуватися маркетингова діяльність навчальних закладів?
67. Чи існують особливості маркетингу освітніх послуг у державних і комерційних навчальних закладах?
68. Специфіка навчально-матеріальної бази у сфері освіти порівняно з іншими галузями економічної діяльності.
69. Роль у навчальному процесі друкованих матеріалів, технічних засобів, ЕОМ. Чому в сучасних умовах дуже важливе значення надається комп'ютерам?
70. Охарактеризуйте сучасний стан матеріальної бази системи освіти. Які причини лежать в його основі?
71. Значення для організації навчального процесу навчальних планів. Чим зумовлене виділення двох частин у структурі навчального плану: інваріантної та варіативної? Яке призначення кожної з них?
72. Специфічні особливості праці науково-педагогічних працівників.
73. Особливості організації навчального процесу у сфері загальної середньої освіти та вищої освіти.
74. Як, на вашу думку, можна мотивувати вчителів і викладачів на досягнення кращих результатів їх діяльності? Що саме належить до цих результатів? Що ви особисто вважаєте найважливішими результатами праці педагогів?
75. Охарактеризуйте матеріальні і моральні стимули трудової діяльності педагогів.
76. Як ви вважаєте, чи має професія педагога високий престиж в нашому сьогоденні? Яким чином можна вирішити це питання?

77. Особливості кошторисного фінансування закладів освіти.
78. Яке значення для планування діяльності закладів освіти мають розрахунки кількості учнів (студентів, слухачів)?
79. Особливості системи кошторисного фінансування закладів загальної середньої освіти.
80. Специфіка кошторисного фінансування вищих навчальних закладів.
81. Джерела фінансування навчальних закладів. Роль кожного з них у фінансовому механізмі навчального закладу.
82. Відмінність між категоріями “економічна ефективність” і “соціально-економічна ефективність” освітньої діяльності.
83. Що таке внутрішня ефективність та зовнішня ефективність освітньої діяльності?
84. Позитивні і негативні аспекти аналізу затрат і віддач. Чи можна його вважати універсальним методом оцінки віддач витрат на освіту?
85. Яким чином можна оцінити результативність витрат на освіту?
86. Якими причинами зумовлена необхідність трансформації сучасної системи освіти?
87. Які зміни відбуваються в організації функціонування систем освіти у країнах світу?
88. На вашу думку, що саме має першочергове значення для створення вискоефективної системи освіти: інституціональні, фінансові чи особливості національного менталітету?
89. Ваше бачення перспективи розвитку освіти в Україні.
90. Ваша оцінка сучасного становища розвитку освіти в нашій країні. Які, на вашу думку, можливі шляхи вирішення сучасних складних проблем освітянської галузі? Що може сприяти підвищенню ефективності її діяльності?
91. На вашу думку, управління системою освіти має бути централізованим чи розвиватися в напрямі більшої децентралізації?
92. Чому непродумане поширення освіти може призвести до погіршення якості навчання? Як, на вашу думку, оптимально можна поєднати і доступ до навчання, і високу якість освіти?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования: Пер. с англ. — М.: Academia, 1999. — 956 с.
2. *Вернадский В. И.* Биосфера и ноосфера. — М., 2002.
3. *Гришнова О. А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2001. — 254 с.
4. *Добрынин А. И., Дятлов С. А., Цыренкова Е. Д.* Человеческий капитал в транзитивной экономике. — СПб.: Наука, 1999.
5. *Дятлов С. А.* Основы теории человеческого капитала. — СПб., 1994.
6. *Экономика народного образования: Учебник для студ. пед. ин-тов.* — 2-е изд. / Под ред. С. Л. Костяняна. — М., 1986. — С. 292.
7. *Жамин В. А., Егиазарян Г. А.* Эффективность квалифицированного труда. — М., 1968. — С. 189.
8. *Жильцов Е. Н.* Экономика общественного сектора и некоммерческие организации. — М., 1995. — 185 с.
9. *Законодавчі акти України з питань освіти.* — К.: Парлам. вид-во, 2004. — 404 с.
10. *Каленюк І. С.* Освіта в економічному вимірі: потенціал та механізм розвитку. — К.: ТОВ “Кадри”, 2001. — 326 с.
11. *Каленюк І. С.* Економіка освіти: Навч. посіб. — К.: Знання України, 2003. — 316 с.
12. *Корсак К. В.* Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів. — К., 1997. — 208 с.
13. *Луговий В. І.* Управління освітою: Навч. посіб. для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності “Державне управління”. — К.: Вид-во УАДУ, 1997.
14. *Махлуп Ф.* Производство и распространение знаний в США. — М., 1966.
15. *Махотин В. А.* Подготовка менеджеров в США и в других развитых странах (сравнительный анализ). — М.: НИИВШ, 1990.
16. *Можжаева Л. Г.* НТП и современные концепции образования в развитых капиталистических странах. — М., 1987.
17. *Нестеренко А.* Інтелектуальний потенціал українського суспільства // Економіка України. — 1995. — № 10.

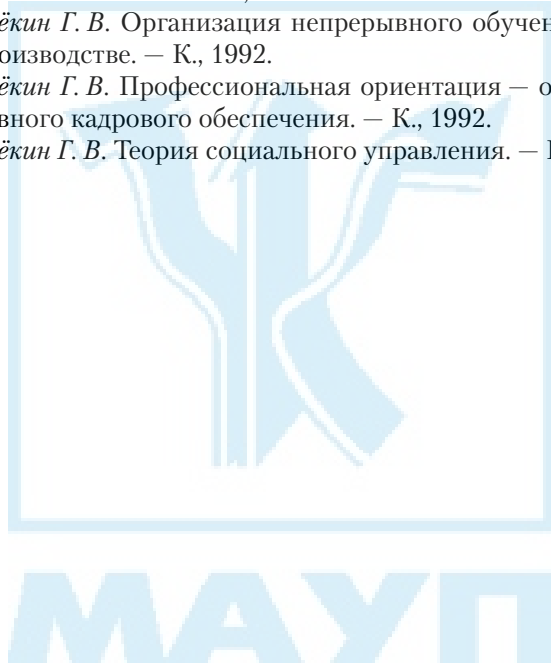
18. *Сорос Дж.* Криза глобального капіталізму. — К.: Основи, 1999.
19. *Стиглиц Дж. Ю.* Экономика государственного сектора: Пер. с англ. — М.: Изд-во МГУ, ИНФРА-М, 1997. — 720 с.
20. *Струмилин С. Г.* Эффективность образования в СССР // Экономическая газета. — 1962. — № 14. — С. 28–30.
21. *Хроменков Н. А.* Образование. Человеческий фактор. Общественный прогресс. — М.: Педагогика, 1989. — 192 с.
22. *Щетинин В. П., Хроменков Н. А., Рябушкин Б. С.* Экономика образования: Учеб. пособие. — М.: Рос. пед. агентство, 1998. — 306 с.
23. *Яблонський В.* Вища освіта України на рубежі століть. — К., 1998. — 228 с.
24. *Якобсон Л. И.* Экономика общественного сектора: Основы теории государственных финансов: Учебник для вузов. — М.: Аспект-Пресс, 1996. — 319 с.

Додаткова

1. *Авдеева Н. Н.* Человеческий потенциал: опыт комплексного подхода. — М., 1999.
2. *Алексеев Ю.* Україна: освіта і держава (1987 – 1997) . — К.: Експрес-об'ява, 1998. — 110 с.
3. *Бескид Й. М.* Фінансовий механізм вищої школи в умовах ринку // Фінанси України. — 2003. — № 2. — С. 103–106.
4. *Всемирный доклад по образованию, 1998 ЮНЕСКО.* — 176 с.
5. *Высшее образование в XXI веке. Всемирный статистический обзор про высшему образованию, 1980–1995 г. ЮНЕСКО:* Париж, 5–9 октября 1998 г. — 71 с.
6. *Государство в меняющемся мире. Отчет о мировом развитии 1997 г.* — МБРР/ Всемирный банк, 1997. — 305 с.
7. *Данилишин Б., Куценко В. І.* Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні. — К., 1999.
8. *Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”).* — К.: Райдуга, 1994. — 61 с.
9. *Економічне зростання на засадах справедливості. Український погляд / Під ред. Дж. Хансена, В. Нанівської: 1999, IBRD.* — 191 с.
10. *Зарецкая С. Л.* США: бизнес и образование. Аналитический обзор. — М., 1993.

11. *Зубко В.* Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України. — К., 1997. — 290 с.
12. *Історія економічної думки*: Навч. посіб. / Л. Я. Корнійчук. — К.: Фенікс, 1996. — 416 с.
13. *Иноземцев В. Л.* За пределами экономического общества: Науч. изд. — М.: Academia; Наука, 1998. — 640 с.
14. *Корсак К. В.* Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально-філософський аналіз: Монографія. — К. — Ніжин: Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. — 224 с.
15. *Кушерець В. І.* Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій. — К.: Знання України, 2002. — 248 с.
16. *Лагутін В. Г.* Регіоналізація вищої освіти в Україні: проблеми і суперечності // Вища школа. — 2001. — № 1. — С.1–21.
17. *Лукашевич Н. П.* Социология воспитания. — К.: МАУП, 1996. — 180 с.
18. *Лутай В. С.* Філософія сучасної освіти. — К.: Центр “Магістр-5”, 1996.
19. *Мінецька І.* Глобальна інтеграція в освіті // Освіта України. — 2003. — № 81. — С. 4.
20. *Можаява Л. Г.* НТП и перестройка системы образования в Швеции. — М., 1994.
21. *НТП и система образования.* — М.: ИНИОН, 1985.
22. *Панкрухин А.* Образовательные услуги: точка зрения маркетолога // Alma Mater. — 1997. — № 3. — С. 27–32.
23. *Писаренко Т. М.* Теоретичні основи та особливості формування фінансових ресурсів в установах невиробничої сфери. — К.: Наук. думка, 1999.
24. *Приватная высшая школа в объективе времени: Украинский вариант* / Под ред. В. И. Астаховой. — Харьков, 2000.
25. *Про концептуальні засади гуманітарної освіти в Україні (вища школа):* Рішення колегії Міністерства освіти України від 27.12.95 № 13/4-811 // Законодавчі та нормативні акти про освіту. — К., 1996. — Т. 1. — С. 146–157.
26. *Проблемы формирования управленческих кадров.* — М.: ИНИОН, 1988.
27. *Савченко О.* Зміст шкільної освіти на рубежі століть // Освіта в Україні. — 2000. — № 15. — 12 квіт.
28. *Сидоров В. А.* Образование и подготовка кадров в условиях новой технической реконструкции. — М., 1990.

29. *Степко М. Ф., Болубаш Я. Я., Левківський К. М., Сухарніков Ю. В.* Модернізація вищої освіти України і Болонський процес // *Освіта.* — 2004. — № 38. — 25 серп. — С. 12–17.
30. *Стратегія* реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. — К.: К. І. С., 2003. — 296 с.
31. *Тенденции* развития и роль образования: экономический и социальный аспект. — М., 1994.
32. *Управление* развитием школы: Пособие для руководителей образовательных учреждений/ Под ред. М. М. Поташника, В. С. Лазарева. — М.: Новая шк., 1995. — 464 с.
33. *Щёкин Г. В.* Организация непрерывного обучения кадров на производстве. — К., 1992.
34. *Щёкин Г. В.* Профессиональная ориентация — основа эффективного кадрового обеспечения. — К., 1992.
35. *Щёкин Г. В.* Теория социального управления. — К., 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Економіка освіти”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економіка освіти”	4
Теми контрольних завдань і рефератів	9
Питання для самоконтролю:	10
Список рекомендованої літератури	16

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуненко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *М. І. Фадєєва*

Зам. № ВКЦ-2366

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП